

جداول آماری شاخص‌های مهم اقتصادی منطقه شاخ آفریقا و بررسی تطبیقی آن با دیگر مناطق این قاره

قبل از ارائه جداول آماری شاخص‌های مهم اقتصادی، لازم است نکاتی در مورد وضعیت رشد اقتصادی و دیگر شاخص‌های مناطق مختلف آفریقا و کشورهای منطقه شاخ به شرح زیر ذکر شود:

۱. براساس گزارش اقتصادی ۲۰۰۲ کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا (ECA)، به‌رغم رکود اقتصادی جهانی پس از حادثه ۱۱ سپتامبر و کاهش رشد اقتصادی در اغلب نقاط جهان، آفریقا تنها منطقه در حال توسعه بود که از تأثیر مستقیم این حادثه در امان ماند و در مقایسه با نرخ رشد ۳/۵ درصدی سال ۲۰۰۰، در سال ۲۰۰۱ از رشد قابل توجه ۴/۳ درصد برخوردار شد. در این مقطع، رشد اقتصادی آمریکا از ۵ درصد در ابتدای سال ۲۰۰۱ به مرز منفی در پاییز همین سال رسید و اقتصاد جهانی نیز رشد پایین ۱/۵ درصدی را شاهد بود.

۲. در گزارش ECA تصریح شده است که قاره آفریقا به دلیل تعامل کمتر و وابستگی اندک به اقتصاد جهانی، برخورداری از مدیریت بهتر اقتصاد کلان، افزایش تولیدات

کشاورزی، توقف درگیری‌ها در نقاط مختلف این قاره (اتیوپی - اریتره، سودان، کنگو، ماداگاسکار، سیرالئون، آنگولا)، پایین بودن نسبی قیمت جهانی نفت و بالاخره دسترسی بیشتر به بازار آمریکا تحت قانون AGOA (اعطای فرصت‌های رشد مبادلات تجاری به آفریقا تا سال ۲۰۰۸)، از رشد بهتری برخوردار بوده است.

۳. نکته مهم دیگر این است که بیشترین میزان رشد اقتصادی در بین مناطق مختلف آفریقا در سال ۲۰۰۲، مربوط به منطقه شرق این قاره (شامل شاخ آفریقا) بوده است و در بین ۵ اقتصاد شاخص آفریقا که دارای رشد اقتصادی خوبی در این سال بوده‌اند، می‌توان کشورهای موزامبیک، سودان، اریتره و اتیوپی را مشاهده کرد.

۴. آمار مربوط به جریان منابع مالی به آفریقا مؤید این واقعیت است که از کل منابع مالی وارد شده به آفریقا در دهه ۱۹۹۰، نزدیک به ۱۹/۸ میلیارد دلار آن (یعنی ۶۵ درصد) به صورت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) و بقیه به شکل کمک‌های توسعه‌ای (ODA) بوده است. این نسبت در سال ۲۰۰۰، حدود ۵۴ درصد برای FDI و ۴۶ درصد برای ODA تغییر کرده است.

۵. از سوی دیگر، در طول دهه ۱۹۹۰ حدود ۱/۸۶ میلیارد دلار منابع مالی وارد منطقه شاخ آفریقا شده که بخش عمده‌ای از آن به صورت ODA بوده و این رقم معادل ۶ درصد کل جریان منابع مالی به آفریقا است که رقم پایینی را نشان می‌دهد. اما تنها در سال ۲۰۰۰ حدود ۱/۱ میلیارد دلار منابع مالی وارد کشورهای منطقه شاخ آفریقا شده که بیانگر ۱۶ درصد کل جریان منابع مالی خارجی به قاره آفریقا و ۲/۷ برابر افزایش نسبت به دهه ۱۹۹۰ است.

۶. آمار مذکور نشان می‌دهد که از سال ۲۰۰۰ به بعد به دلیل ایجاد آرامش نسبی در منطقه و اتخاذ سیاست‌های اصلاح ساختار اقتصادی (به‌ویژه از سوی دولت اتیوپی)، روند کمک‌های بین‌المللی و جریان سرمایه به این منطقه افزایش چشمگیری یافته است.

جدول ۱

اطلاعات پایه اقتصادی کشورهای شاخ آفریقا - سال ۲۰۰۰/۲۰۰۱

نام کشور / منطقه	مساحت (۱۰۰۰ کیلومتر مربع)	جمعیت (۱۰۰۰ نفر)	متوسط نرخ رشد جمعیت (۱۹۹۶-۲۰۰۰)	جمعیت روستایی (درصد)
اتیوپی	۱/۱۰۴	۶۴/۴۱۰	۲/۵	۸۶
اریتره	۱۱۸	۳/۸۱۶	۲/۷	۸۵/۵
جیبوتی	۲۳	۶۴۴	۳	۱۶/۸
سومالی	۶۳۸	۹/۱۵۷	۳/۶	۸۳/۴
شاخ آفریقا	۱/۸۸۰	۷۸/۰۰۰	۲/۹۵	۶۶/۹
آفریقا	۳۰/۰۶۱	۷۹۲/۶۴۸	۲/۶	۶۱/۵

منبع:

۱. گزارش کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا، سال ۲۰۰۲.

۲. گزارش سالانه بانک توسعه آفریقایی، ۲۰۰۱.

۳. گزارش توسعه اقتصادی ۲۰۰۱ آفریقا، (ADB).

جدول ۲

نرخ رشد GDP مناطق مختلف آفریقا در سال‌های ۱۹۹۸/۲۰۰۲ (درصد)

منطقه	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲
آفریقا	۳/۱	۳/۲	۳/۵	۴/۳	۳/۴
شمال آفریقا	۴/۴	۳/۵	۴/۱	۵/۸	۲/۸
آفریقا زیر صحرای	۲/۶	۲/۹	۳/۱	۳/۳	۳/۷
غرب آفریقا	۳/۶	۳/۲	۲/۷	۳/۳	۳/۳
مرکز آفریقا	۴/۹	۴/۴	۴/۴	۴/۹	۴/۴
شرق آفریقا	۲/۵	۴/۱	۳/۱	۵	۵/۲
جنوب آفریقا	۱/۷	۲/۲	۳/۰	۲/۴	۳/۵

منبع: گزارش سال ۲۰۰۲ کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا.

جدول ۳

بررسی تطبیقی توزیع سهم بخش‌های مختلف اقتصادی در GDP در مناطق مختلف آفریقا در سال ۲۰۰۰ (درصد)

بخش خدمات		بخش تولید		بخش صنعت		سهم بخش کشاورزی		نام
۲۰۰۰	۱۹۹۸	۲۰۰۰	۱۹۹۸	۲۰۰۰	۱۹۹۸	۲۰۰۰	۱۹۸۰	منطقه
۴۵/۸	۳۸	۱۱/۳	۸/۸	۳۷/۶	۴۸/۵	۱۶/۶	۱۳/۵	شمال آفریقا
۳۵/۱	۴۷/۷	۷/۷	۵/۹	۲۸/۶	۱۸/۶	۳۶/۳	۳۳/۷	غرب آفریقا
۴۰/۹	۳۸/۴	۱۰/۱	۶/۸	۳۸/۲	۳۲/۷	۲۰/۹	۲۸/۹	آفریقای مرکزی
۴۳/۵	۵۰/۸	۷/۵	۸/۳	۱۸/۲	۱۶/۶	۳۸/۳	۳۲/۶	شرق آفریقا
۵۱/۶	۴۸/۸	۲۰/۵	۱۰/۸	۳۷/۴	۲۸/۳	۱۱	۲۲/۹	جنوب آفریقا
۵۳/۱	۵۰/۱	۴/۴	۹/۷	۱۵/۶	۱۸/۷	۳۱/۴	۳۱/۲	شاخ آفریقا
۵۳/۷	۳۸/۷	۱۳/۲	۸/۷	۲۶/۳	۳۹	۲۰	۲۲/۳	کل آفریقا

منبع: گزارش سال ۲۰۰۲ کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا.

جدول ۴

وضعیت GDP و سهم بخش‌های مختلف در GDP برای کشورهای منطقه شاخ آفریقا در سال ۲۰۰۰

سهم بخش‌های مختلف در GDP درصد				درآمد سرانه	ارزش GDP	نام کشور
خدمات	تولید	صنعت	کشاورزی	دلار	(میلیون دلار)	
۴۳/۷	۵/۶	۱۰/۸	۴۵/۵	۱۱۰	۶/۳۳۱	اتیوپی
۵۳/۷	-	۲۹/۲	۱۷/۱	۱۶۶	۶۰۸	اریتره
۸۲/۳	۵	۱۵/۲	۲/۵	۸۷۵	۵۵۳	جیبوتی
۳۲/۶	۲/۵	۷/۱	۶۰/۳	۶۹	۷۶۰	سومالی
۵۳/۱	۴/۴	۱۵/۶	۳۱/۴	۳۰۲	۸/۲۵۲	شاخ آفریقا
۵۳/۷	۱۳/۲	۲۶/۳	۲۰	۷۱۱	۵۶۳/۵۶۰	کل آفریقا

منبع: گزارش سال ۲۰۰۲ کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا.

جدول ۵

نرخ رشد تقریبی کشورهای منطقه شاخ آفریقا در سال ۲۰۰۱/۲۰۰۲ (درصد)

نام کشور	جمعیت نسبت به کل آفریقا	نرخ رشد GDP	سهم از GDP کل آفریقا
اتیوپی	۸/۱	۸/۷	۱/۱۸
اریتره	۰/۴۸	۷	۰/۱۱
جیبوتی	۰/۰۸	۱/۴	۰/۱
سومالی	۱/۱۵	۲/۵	۰/۱۳
شاخ آفریقا	۹/۸	۴/۹	۱/۴۶
کل آفریقا	۱۰۰	۴/۳	۱۰۰

منبع: گزارش سال ۲۰۰۲ اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا بر اساس آمار کشورهای عضو.

● در میان ۱۰ اقتصاد شاخص دارای وضعیت خوب در آفریقا در سال ۲۰۰۱، اتیوپی و اریتره به ترتیب در رده‌های چهارم و پنجم قرار دارند.

جدول ۶

وضعیت مالی و مبادلات تجاری کشورهای منطقه شاخ آفریقا (سال ۲۰۰۰)

نام کشور	صادرات (میلیون دلار)	واردات (میلیون دلار)	قروض خارجی (میلیون دلار)	نرخ تورم سالانه (درصد)	نسبت درآمد به GDP (درصد)
اتیوپی	۴۸۶	-۱,۱۳۱/۴	۵,۳۲۵	۴/۲-۱۳/۴	۲۱/۷
اریتره	Na	Na	۲۳۹	۱۹/۹-۱۰/۷	Na
جیبوتی	۵۹/۱	-۲۳۸/۸	۲۵۲/۷	۲/۴-۴/۹	۳۱
سومالی	۶۷/۷	-۳۴۶/۳	۱,۸۵۹	Na	۳۵/۲
شاخ آفریقا	۶۱۲/۸	-۱,۷۱۶/۵	۷,۶۷۶	۸/۸-۹/۷	۲۹/۳
آفریقا	۱۴۹,۳۴۰	۱۳۰,۷۴۰	۳۱۰,۰۰۰	۷/۳-۱۹/۷	-

منبع: گزارش سال ۲۰۰۲ کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا، گزارش توسعه اقتصادی ۲۰۰۱ آفریقا، ADB توضیحات: قروض خارجی کشورهای منطقه شاخ آفریقا که حدود ۷۰ درصد آن متعلق به اتیوپی است، معادل ۹۳ درصد کل GDP این کشورها می‌باشد. در مورد اتیوپی، براساس طرح HIPC قرار است نزدیک به ۲ میلیارد دلار از این بدهی‌ها بخشوده شود.

جدول ۷

جریان منابع مالی (سرمایه گذاری مستقیم و کمک های توسعه ای) به

شاخ آفریقا / مقایسه دهه ۱۹۹۰ و سال ۲۰۰۰

نام کشور یا منطقه	FDI,ODA (میلیون دلار) (۲۰۰۰)	FDI,ODA (میلیون دلار) (۱۹۹۰-۱۹۹۹)	نسبت جریان منابع مالی به GDP (درصد) (۲۰۰۰)
اتیوپی	۷۰۸/۶	۱,۱۹۰	۱۱/۲
اریتره	۱۷۶	۲۰۲/۲	۲۹
جیبوتی	۸۴/۸	۱۴۰/۳	۱۵/۴
سومالی	۱۰۴/۱	۵۲۷/۸	۱۳/۷
شاخ آفریقا	۱,۰۸	۱,۸۶۰	۱۷/۶
آفریقا	۶,۷۵۰	۳,۵۹۰	۱/۲

منبع: گزارش سال ۲۰۰۲ کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای آفریقا و گزارش سالانه بانک توسعه آفریقایی (۲۰۰۱).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
سفرات جمهوری اسلامی ایران - آدیس آبابا
پرتال جامع علوم انسانی